

Fra fængsel til samfund

Denne artikel er tildelt
en CC-BY 4.0 licens

Træning af servicehunde i et lukket fængsel¹

Linda Kjær Minke, Professor, Syddansk Universitet

Abstract

Drawing on 28 qualitative interviews and observational data this study explores the Danish *Dogs Behind Bars* programme and its influence on incarcerated individuals and the prison environment. Six key themes emerged from the analysis: normalisation, responsibility, trust, mental well-being, personal development and generativity. Findings reveal that the presence of dogs fosters a more humane and homelike atmosphere, supporting the normalisation of prison life. Both inmates and staff report that participation in the dog program fosters a range of positive outcomes: Inmates caring for dogs develop responsibility, self-discipline, and emotional stability, which can contribute to their personal growth and rehabilitation. It offers meaningful activities that foster self-confidence, optimism, and a sense of generativity. Trust is cultivated through the delegation of responsibility, enabling participants to feel valued and respected. The dogs also enhance mental well-being by providing emotional support, reducing stress, and encouraging positive social interactions, thereby improving both individual mental health and the overall prison climate. The program may have the potential to mitigate some of the negative effects of prisonisation by encouraging prosocial attitudes and behaviours. However, a key limitation lies in the strict selection criteria: participants must be well-behaved, drug-free. Furthermore, many already have prior experience with dog care. These factors may influence the programme's outcomes and should be considered when assessing its broader applicability.

Keywords

Resocialisation, prison-based dog training programs, normalisation, trust, generativity, Resocialisering, fængselsbaserede hundeprogrammer, normalisering, tillid, generativitet.

1. From prison to society: training service dogs within a closed prison.

1. Introduktion

Kriminalforsorgens hovedopgave er at fuldbyrde den straf, som domstolene idømmer, og samtidig støtte og motivere den dømte til gennem personlig, social, arbejds- og uddannelsesmæssig udvikling at leve en kriminalitetsfri tilværelse efter endt straf. Hovedopgaven er funderet i en række principper, hvor *normalisering* har til formål at skabe forhold i fængsler, der ligner dem i det omkringliggende samfund. Ved at begrænse afvigelser fra det daglige liv uden for fængslet, er det hensigten at styrke mulighederne for succesfulde behandlingsmæssige indsatser i bred forstand. *Ansvarlighed* indebærer, at indsatte overlades ansvar og derved gives mulighed for at udvikle ansvarlighed, selvrespekt og selvtillid samt motiveres til at være aktive i bestræbelserne på at leve uden kriminalitet (Kriminalforsorgen, 1993). Ifølge Kriminalforsorgen er normalisering og ansvarlighed vigtige principper, baseret på antagelsen om, at de både kan begrænse de negative konsekvenser af fængselsopholdet og understøtte resocialisering. Godt en tredjedel af løsladte fra fængsel dømmes for ny kriminalitet inden for de første to år efter løsladelsen (Danmarks Statistik, 2024). Forklaringen kan være, at indsatte prisoniseres ved at tilpasse sig fængslets kultur og udvikle antagonistiske normer, der øger risikoen for yderligere kriminel orientering (Clemmer, 1958 [1940]). Mange indsatte forlader således fængslet med en antisocial attitude og en kulturel tilknytning til fængselsmiljøet, hvilket kan udgøre en barriere for at leve kriminalitetsfrit efter endt straf (Haney, 2006; Minke, 2012).

Som led i en resocialiserende indsats iværksatte Søbysøgård Fængsel i 2019 pilotprojektet "Hunde bag tremmer", hvor udvalgte indsatte i den lukkede afdeling H som beskæftigelse træner hundehvalpe til at blive servicehunde. Medio 2025 har i alt 24 indsatte fungeret som hundetrænere, og i alt 58 hunde er blevet trænet, hvoraf 40 er blevet servicehunde. Pilotprojektet har til formål at afprøve, om gennemførelse af en formel uddannelse som servicehundehvalpetrænere og arbejdet med hunde kan have en resocialiserende effekt på indsatte i fængslet. Dertil at indsatte opbygger ansvarsfølelse for hvalpen og dens udvikling, hvilket styrker refleksion over deres egne handlinger og fremmer resocialisering. Samtidig trænes hundene med henblik på senere udplacering hos mennesker med behov for ekstra tryghed og hjælp, eksempelvis på grund af angst eller alvorlige somatiske sygdomme (Kriminalforsorgen Syddanmark, 2019). Projektets intention er således at skabe positive forandringer for både sårbare medborgere og indsatte, som får støtte til at opbygge en fremtid uden kriminalitet.

Effekten af fængselsbaserede hundeprogrammer som *Hunde bag tremmer* er genstand for stigende forskningsmæssig interesse. Cooke & Farringtons (2016) metaanalyse undersøger effekten af træning af servicehunde med henholdsvis recidiv og psykosociale forbedringer som effektmål. Analysen er baseret på data fra 10 kvantitative effektundersøgelser med oplysninger om 310 programdeltagere og 514 kontrolpersoner. De to metaanalyser finder

positive effekter på recidiv og psykosociale forbedringer som reduceret depression. Der fremhæves dog metodiske begrænsninger i de fleste undersøgelser, der indgår i metaanalyserne som manglende kontrolgruppe, små stikprøver, enkeltprogrammer, tvivlsomme målinger og selektionsbias. Duindam et al.'s (2020) metaanalyse inkluderer hundeprogrammer uden krav til programtype. Analysen omfatter 11 projekter, heraf otte kvasi-eksperimentelle og tre randomiserede. Resultaterne viser begrænset effekt på recidiv og ingen signifikante forbedringer af social-emotionelle forhold. Metaanalysen konkluderer, at hundeprogrammer kan være lovende, men for at kunne drage entydige resultater kræves mere robust forskning. I Furst forskningsgennemgang af viden på området (Furst, 2019) præsenteres adskillige såvel kvalitative som kvantitative undersøgelser med positive resultater herunder reduceret recidiv og færre disciplinærsager. Hun understreger imidlertid, at den største mangel i forskningen er en teoretisk forståelse af, *hvorfor* programmet virker herunder, *hvorfor* deltagerne bryder den grundlæggende fængselskodeks om ikke at samarbejde med fængselssystemet, og *hvorfor* programmet tyder på at beskytte mod den følelsesmæssige forråelse, der ofte følger af fængselsopholdet. Bortset fra en norsk masterafhandling (Johannesen, 2012) og en dansk undersøgelse om erfaringerne med en hund i kvindebeskæftigelsen i et åbent fængsel (Minke, 2017) har det ikke været muligt at identificere forskningsbaseret viden om hundeprogrammer i en nordisk fængselskontekst. Nærværende undersøgelse udfylder derfor et tomrum i viden om hundebaserede interventioner i nordisk fængselsregi ved at undersøge, hvordan indsatte og ansatte oplever beskæftigelsesprojektet "Hunde bag tremmer" samt hvilken indflydelse projektet har på indsatte og opholdsmiljøet i fængslet? Ved at besvare dette forskningsspørgsmål er forhåbningen at bidrage til en bedre forståelse af, *hvordan* og *hvorfor* programmet påvirker indsatte og deres resocialiseringsproces.

I det følgende præsenteres projektet "Hunde bag tremmer". Derefter beskrives de anvendte metoder i undersøgelsen. Efterfølgende gennemgås erfaringerne med projektet. Til sidst afrundes med en diskussion og konklusion af undersøgelsens implikationer.

2. "Hunde bag tremmer"

"Hunde bag tremmer" består af et samarbejde mellem Søbysøgård Fængsel og Foreningen Servicehundekademiet,² der leverer hvalpe til fængslet fra de er otte uger gamle, indtil de er 7-9 måneder. Indsatte får i perioden løbende teoretisk og praktisk undervisning fra professionelle instruktører fra

2. Oprindeligt et samarbejde mellem den private virksomhed "Team Servicehunden i Danmark" og Søbysøgård Fængsel. Den ene af de to ejere forlod virksomheden og startede "Foreningen Servicehundekademiet," som videreførte samarbejdet med fængslet.

Servicehundekademet (Servicehundekademet, u.å.). Når hunden har modtaget tilstrækkelig træning i fængslet, trænes den færdig af de professionelle instruktører, så den er egnet til at støtte og hjælpe sårbare medborgere i det omgivende samfund.

Søbysøgård Fængsels lukkede afdeling H er udstyret med avancerede sikkerhedsforanstaltninger som videoovervågning af fællesområder, låste døre og perimeterbeskyttelse i form af et hegn udstyret med sensorer, der underretter fængslets personale, hvis der registreres bevægelse i nærheden. På fængslets udeområde er der etableret en agilitybane til træning med hundene. Afdelingen har kapacitet til 42 mandlige indsatte, fordelt på tre afsnit med. To afsnit har plads til 14 indsatte, mens det tredje afsnit er opdelt i to sektioner med plads til 7 indsatte hvert sted. I det ene af de to mindre sektioner opholder sig dømt under 18 år. Hvert afsnit har åbne opholdsmiljøer med fælles køkkenfaciliteter og træningsrum, tremmeløse vinduer, indhegnet udendørsområde samt rummelige celler med eget bad og toilet (Minke & Birkmose, 2016). De indsatte afsoner hovedsageligt fængselsstraffe på 5 år eller længere, herunder livstidsdomme og forvaring. Da fængslet er klassificeret som sikkerhedsklasse 3,³ modtages der kun indsatte, der ikke vurderes at være undvigelsestruede eller voldsparete. Jobbet som hundetræner er omfattet af straffuldbyrdslovens § 38 om indsattes ret og pligt til beskæftigelse (LBK nr. 201/2023). Da hunden er den indsattes ansvar døgnet rundt, udgør opgaven fuldtidsbeskæftigelse.

Alle indsatte kan ansøge om deltagelse, undtagen unge under 18 år. Denne gruppe er udelukket, da de typisk afsoner kortere straffe og beskrives som havende lavere selvkontrol og impulsstyring, hvilket kan påvirke hundens trivsel. For at blive godkendt til hvervet som servicehundetræner kræver det godkendelse fra fængslets enhedschef og instruktørerne fra Servicehundekademet. Vurderingen af indsattes egnethed angår flere vurderingskriterier såsom resultatet af LS/RNR⁴ screening med afdækning af indsattes udviklingspunkter, behandlingsbehov og uddannelsesmuligheder. Dertil skal den indsatte være stoffri, og personalet i fængslet skal have etableret en relation til den pågældende med mulighed for at vurdere den indsattes adfærd, herunder udadreagerende tendenser eller stofbrug. Desuden skal den indsatte have en vis fysik og stamina. Kriminalitetens art indgår i vurderingen ligesom straffens længde, idet straffen skal være tilstrækkelig lang til, at hundetræningen kan fuldføres. Selektionskriterierne svarer dermed stort set til en international standardprotokol om principper for implementering af fængselsrelaterede

3. Sikkerhedsklasse 0 er det højeste sikkerhedsniveau til særligt farlige og konfliktsøgende indsatte. 1 er indsatte med stor undvigelses-risiko eller høj konfliktparathed. 2 er specielle pladser i større fængsler med avanceret teknisk udstyr for at forhindre ulovlig kommunikation. 3 er almindelige fællesskabs- og specialafdelinger i lukkede fængsler og arresthuse. 4 er åbne og halvåbne fængsels-afdelinger (Kriminalforsorgen, 2021).
4. LS/RNR (Level Service/Risk, Need, Responsivity) er et risiko- og behovsvurderingsredskab, som kriminalforsorgen anvender til afdækning af indsattes behov for indsatser, der kan reducere risikoen for recidiv (Larsen et al., 2024).

hundeprogrammer (Han et al., 2018; Wright et al., 2019). Den nøje udvælgelse betyder derfor, at det er en særlig gruppe af velfungerende indsatte eksempelvis stoffrie, mentalt stabile og uddannelsessøgende, der godkendes som hundetrænere.

Det er dog vigtigt at understrege, at de såkaldt velfungerende indsatte, ikke nødvendigvis er uden problemer. Selvom de kan fremstå som ressourcestærke i fængselskonteksten, er mange af dem belastet af en række velkendte risikofaktorer. Disse omfatter blandt andet anbringelser uden for hjemmet i barndommen, begrænset skolegang og uddannelse, misbrugserfaringer, gentagne fængselsophold (Clausen, 2013) samt symptomer på PTSD som følge af et liv præget af vold og sociale belastninger.

3. Undersøgellesdesign, data og analyse

For at opnå en dybere forståelse af, hvordan indsatte og ansatte oplever projektet, anvendes en fænomenologisk tilgang, som fokuserer på viden om individuelle oplevelser og meninger. Kvalitative metoder og særligt interview er velegnede værktøjer, da de muliggør indsamling af personlige perspektiver (Kvale & Brinkmann, 2015). En risiko ved interview er, at interviewerens overser at spørge interviewpersonen om aspekter, som heller ikke inddrages af interviewpersonen, fordi det opfattes som common sense. En anden risiko er, at interviewpersoner er tilbøjelige til at svare det, som de tror, at interviewerens gerne vil høre (Jacobsen et al., 2020). Begge udfordringer kan overkommes ved at supplere interview med observationer af social praksis med mulighed for at indfange verbal og nonverbal interaktion (Spradley, 1980). Metoden giver også adgang til at stille 'rigtige' spørgsmål til common sense aspekter af det sociale fænomen (Szulevicz, 2020). Observation kræver accept fra de involverede (Adler & Adler, 1994). Selvom centrale aktører som instruktører, fængselsbetjente og indsatte gav tilladelse til at blive observeret, er det muligt, at der er enkeltpersoner, der ikke ønskede dette. I et lukket fængsel kan de dog ikke helt undgå observation, hvilket altid rejser etiske spørgsmål til denne metode. Alle deltagere er dog sikret anonymisering og vidensformidling fra observationsnoter er sløret, så enkeltpersoner ikke kan genkendes.

3.1. Informeret samtykke

Deltagerne i undersøgelsen er informeret om, at der indsamles data om deres oplevelser med hundetræningsprogrammet, og at den indsamlede data behandles i henhold til databeskyttelsesforordningen. Deltagerne har underskrevet en erklæring om informeret samtykke, der giver tilladelse til indsamling af oplysninger om straffængde, følelsesmæssige tilstande og sociale relationer. Deltagerne er desuden informeret om, at de kan trække samtykket tilbage, samt at der ikke offentliggøres data, der kan identificere enkeltpersoner. For at beskytte fortrolighed og forhindre afsløring af

individuelle oplysninger præsenteres demografiske oplysninger i aggregeret form i overensstemmelse med Meyers retningslinjer (2018). Deltagerne er af anonymiseringshensyn tildelt pseudonymer. Navne med begyndelsesbogstavet A er indsatte, der fungerer som hundetrænere. B er medindsatte og C er ansatte. Af anonymiseringshensyn er hundenes navne også fjernet i fremstillingen.

3.2. *Observationer*

Der er gennemført systematiske observationer i 14 dage, der er nedfældet som deskriptive noter efter hvert besøg. Observationerne har fokuseret på de sociale relationer og de situationer, hvor hundene har haft en central rolle i fængslet. Dette inkluderer eksempelvis indsatte hundetræning, motionering af hundene samt pleje og pasning samt situationer, hvor ansatte og medindsatte har interageret med instruktørerne og/eller hundene. Disse interaktioner har givet værdifulde indsigt i indsatte omgang med hundene og opholdsmiljøet.

3.3. *Interviewpersoner og gennemførelse af interview*

Deltagerne i interviewundersøgelsen er enten blevet spurgt om deres deltagelse eller har selv udtrykt interesse for at medvirke. Ved udvælgelsen af interviewpersoner er der tilstræbt variation blandt både indsatte og ansatte. Derfor er både indsatte med og uden direkte involvering i projektet blevet inviteret til at deltage, ligesom fængselsbetjente med forskellig grad af tilknytning til projektet er inkluderet. I alt er der gennemført 28 interviews, heraf 27 individuelle interviews og ét gruppeinterview med instruktører fra Servicehundakademiet. Deltagerne inkluderer 17 indsatte, hvoraf 10 har erfaring som hundetrænere i fængslet. De 10 hundetrænere, der indgår i undersøgelsen, var dem, der var til stede i fængslet på tidspunktet for dataindsamlingen. De øvrige 14 hundetrænere har enten været involveret i projektet før eller efter dette tidspunkt og indgår derfor ikke i interviewmaterialet. Aldersmæssigt er hundetrænerne fra 22-48 år med en gennemsnitsalder på 32 år. Deres fængselsdomme varierer fra seks år til livstid, med en gennemsnitlig strafflængde på 10,5 år og med en gennemsnitlig opholdslængde i fængslet på 1 år og 7 måneder. De øvrige 7 indsatte er fra 22-56 år med en gennemsnitsalder på 35 år. Deres fængselsdomme varierer fra 8 år til livstid med et gennemsnit på 9,5 år med 1 års ophold i fængslet. Ud af de 7 indsatte er to personer 'bagstopper' forstået som, at de afløser hundetrænere, der er forhindret i at pleje hunden fx ved udgang. Der er desuden gennemført interviews med 10 fængselsbetjente, heraf fem kvinder. Erfaringen som fængselsbetjent varierer fra 2 til 28 år, med en gennemsnitlig erfaring på 15 år.

Alle interviews er udført semistruktureret med brug af en interviewguide med en liste af relevante spørgsmål og med mulighed for at stille opfølgende spørgsmål (Kvale & Brinkmann, 2015). Interviews er gennemført ansigt til ansigt i indsatte celle eller på fængselsbetjentes kontor.

3.4. Analysestrategi

Interviewene er transskriberet og har sammen med observationsnoter gennemgået en tematisk analyse, der er designet til at identificere mønstre i data, der bestemmer retningen for analysen (Braun & Clarke, 2006). Indledningsvist blev interviewtransskriptioner og observationsnoter gennemlæst flere gange for at identificere mønstre på tværs. Denne fase af analysen var både deduktivt og abduktivt orienteret. Den deduktive tilgang tog afsæt i eksisterende forskning og teoretiske begreber, mens den abduktive tilgang indebar en åben og eksplorativ bevægelse mellem data og teori, hvor uventede fund blev undersøgt nærmere for at udvikle nye forståelser (Henningesen & Minke, 2025). Derefter blev data systematisk kodet i foreløbige stikord for at fremhæve bemærkelsesværdige træk. Disse koder blev derefter organiseret i potentielle temaer, der blev gennemgået for at sikre sammenhæng med både de kodede uddrag og hele datasættet. Herefter blev temaerne forfinet for at præcisere specifikke narrativer.

4. Erfaringer med "Hunde bag tremmer"

Analysen har identificeret seks centrale temaer: 1) normalisering, 2) ansvar, 3) tillid, 4) mentalt velvære, 5) personlig udvikling samt 6) generativitet. Hundene spiller en central rolle i alle temaer, men overordnet set handler temaerne 1-3 om fængslets praksis, mens temaerne 4-6 fokuserer på resultatet af praksis. Det følgende afsnit præsenterer analysens resultater.

4.1. Normalisering

"At blive mødt af en halvstor labrador, som bare er trehundrede kilometer i timen og kærlig og derudaf. Man kan ikke blive andet end glad." Sådan beskriver Adam sit møde med en hund i fængslet, og kort tid efter ansøger han om jobbet som hundetræner. Hunde har da også været Adams hverdag før fængslingen. Det samme er tilfældet for Alexander: *"Det bringer noget erindring om, at derhjemme har jeg hund."* Allan forklarer dertil, at hundene giver: *"En fornemmelse af at man ikke rigtig sidder i fængsel."* Alfred tilføjer: *"Nogle gange kan jeg også glemme, at jeg sidder i fængsel. Det er kun positivt."* Citaterne illustrerer, hvordan mødet med hunde i fængslet kan vække positive følelser som glæde og genkendelighed særligt hos indsatte, der tidligere har haft hunde tæt på i deres liv. For disse personer kan hundene skabe en hjemlig og mindre institutionspræget hverdag. Blandt de 17 indsatte, der indgår i undersøgelsen, er 15 enten opvokset med hunde, eller har selv haft hund som voksen. Hunde er derfor udtryk for en normal hverdag for disse indsatte, som det er for mange danskere, hvor 600.000 hjem har hund (Lund & Sandøe, 2021). Internationale studier peger også på, at hunde i fængsler kan bidrage til en oplevelse af normalisering og hjemlighed. En deltager udtaler: *"I forget I am in jail"* (Mercer et al., 2022:88), og andre undersøgelser beskriver,

hvordan hunde får fængslet til at føles *"a little bit like home"* og *"normalize the institutional setting"* (Fournier, 2016:186; Turner, 2007:41). Hundetræningsprogrammer kan dermed skabe en mere tryk atmosfære i et ellers kontrolleret og institutionspræget miljø. Det er dog væsentligt at anerkende, at ikke alle indsatte oplever hunde som tryk skabende; for nogle kan manglende erfaring eller angst medføre, at hundenes tilstedeværelse forstærker utryk snarere end at bidrage til normalisering.

4.2. Ansvar

I "Hunde bag tremmer" har indsatte ansvaret for hunden døgnet rundt med at fodre, give vand, pleje, motionere og træne. Ansvaret medfører, at indsatte indretter sig efter hundens behov. Under et interview i Alfreds celle blev det bemærket, at han havde lagt sin madras på gulvet (feltnote). Da han blev spurgt om årsagen, forklarede han: *"Så sover vi bare begge to nede på gulvet (...) så bliver man lidt tættere."* Allan forklarer dertil: *"Hunden er min førsteprioritet. Det er det, jeg går mest op i. At den har det godt."* Alexander fortæller, at ansvaret: *"Giver rygrad til at man ikke bruger fængslet som en sovepude, hvor man sover til langt ud på dagen (...) men ligesom forsætter med at have ansvar og forpligtelser."* Axel supplerer: *"Det var fedt nok at få den der ansvarsfølelse igen."* Clara fortæller dertil: *"Samtidig begynder indsatte at tage et helt andet ansvar i forhold til stå op hver dag, får gjort rent og gået tur med hunden for at træne den."* Af citaterne fremgår det, at indsatte opbygger ansvarsfølelse for hvalpen og dens udvikling. Desuden synes kontakten med hunden at frembringe en omsorgsfuld og uselvsk side hos indsatte, ved at give tilbage til hunden enten som pleje eller kærlighed. Når indsatte tildeles et konkret og kontinuert ansvar, aktiveres således en række handlinger, der er rettet mod at opfylde de krav og forpligtelser, ansvaret indebærer. Denne udvikling af ansvarlighed afspejles i de ændrede rutiner og daglige prioriteringer samt en øget opmærksomhed på hundens behov. At blive overladt ansvar for hundens pleje kan samtidig være udtryk for tillid. I det følgende undersøges betydningen af tillid i en fængselskontekst både på det personlige plan og relationelt.

4.3. Tillid

Når indsatte spørges, om de vil tage ansvar for opgaven, opleves det som en tillidserklæring fra både fængselssystemet og de professionelle instruktører. August fortæller: *"Jeg føler, at der er nogle, der ikke har opgivet en. Der er en, der tør at lægge ansvar over på dig. Det er også en tillidserklæring."* Alfred uddyber: *"Der viser de, at de har tillid til mig (...) man ser på hinanden som mennesker, og det føler jeg, at de gør, når de giver mig en hund."* Balder oplever også, at tilliden giver øget frihed for hundetrænerne: *"Normalt må vi jo ikke gå på gårdtur alene uden en betjent (...) til gengæld kan hundefolket gå ud fem gange om dagen med hundene, og de skal ikke være under supervision."* Da Bjørn blev spurgt, om han ville være 'bagstopper'

for hundetrænerne, troede han: *"At det var en joke, ligesom når man bliver spurgt, om man vil med i svømmehallen om søndagen."*

Som citaterne angiver, er tillid i fængsler en kompleks størrelse. Ifølge Waite (2024) kan tillid forstås gennem tre dimensioner: den personcentrerede, den performative og den magtbaserede. Citaterne fra de indsatte illustrerer, hvordan disse former for tillid kommer til udtryk i praksis og påvirker relationerne i fængslet. Den personcentrerede tillid bygger på menneskelige relationer og oplevelsen af at blive set og anerkendt som individ 'ikke opgivet'. Dertil er der elementer af performativ tillid, hvor tillid tildeles strategisk og knyttes til bestemte roller og ansvar 'giver mig en hund'. Endelig viser citaterne, hvordan tillid i fængslet også er magtbaseret og differentieret. Ikke alle indsatte har den samme adgang til tillid, hvilket fremgår af, at 'hundefolket' i modsætning til andre indsatte får lov til at gå på gårdtur uden betjentovervågning. Dette illustrerer, hvordan tillid tildeles selektivt og er afhængig af fængslets vurdering af den enkelte og heller ikke kan tages for givet 'en joke'.

Denne artikel er tildelt
en CC-BY 4.0 licens

4.3.1. *Betydningen af tillidsbårne sociale relationer mellem ind- og ansatte*

Den tillidsbårne tilgang fra fængslet med hundene som bindeled medfører, at den sociale afstand mellem ind- og ansatte reduceres. Anton fortæller: *"Før i tiden snakkede jeg ikke rigtig med personalet (...) hvor nu så kommer de jo og siger 'aj, hvor er den sød' (...) og så får man en samtale om hunden (...) man snakker nok lidt mere med dem, end man gjorde før."* August mener ligeledes: *"Der kommer du også ind under facaden på mange af de ansatte og kan snakke med dem på en anden måde end før, hvor der var den der indsat ansat distance."* Bruno forklarer: *"Det er nyt for os, at vi har så meget interaktion med vagter (...) hvis man har de grundprincipper som mange kriminelle de har i livet (...) har det selvfølgelig skabt en slags fordom mod nogle af vagterne, hvor man tænker, dem går jeg lige en bue rundt om, fordi de har opført sig dårligt over for en i landsbyen."* Selvom det er de mest rolige og samarbejdsvillige indsatte, der udvælges til at deltage i hundetræningsprogrammet, viser citaterne, at de tillidsbårne relationer, som opstår i denne sammenhæng, har en afsmittende effekt også på indsatte, der ikke er en del af projektet 'nyt med så mange interaktioner med vagter'.

Relationen mellem indsatte og ansatte styrkes gennem hundeprogrammer, hvilket ikke alene kan have en afprisoniserende effekt, men også udgør en væsentlig forudsætning for dynamisk sikkerhed. Som Engbo (2025:75f.) påpeger, er dynamisk sikkerhed funderet i relationer, tilstedeværelse og samarbejde i hverdagen, hvor meningsfulde aktiviteter spiller en central rolle i at fremme tryghed og stabilitet i fængslet. Hundene fungerer her som sociale katalysatorer, der letter relationsdannelsen mellem indsatte og ansatte. Som Cecilie udtrykker det, er hundene *"en icebreaker for alting, fordi man kan jo altid tale om hunden"*. Charlie supplerer ved at påpege, at *"de indsatte bliver mere tilfredse, og på den måde kan det have en dynamisk sikkerhed"*, mens Christian peger på, at *"hvis de indsatte har det godt, så har vi det også godt"*.

(...) *De laver ikke ballade på samme måde, fordi de har nogle hunde, der skal tages hensyn til*". Disse udsagn illustrerer, hvordan tillidsbaserede relationer og meningsfulde aktiviteter kan bidrage til et mere stabilt og sikkert fængselsmiljø, hvilket understøttes af international forskning på området (Flynn et al., 2019; Mercer et al., 2015; van Wormer et al., 2017).

4.4. *Mentalt velvære*

Tabet af autonomi, de ydmygende og nedværdigende processer, der følger med fængselsstraffen, kan forstærke individets følelse af afstand til samfundet og bekræfte et verdenssyn præget af antagonisme og fremmedgørelse (Maruna, 2001). Fængselsstraffens materielle og relationelle afsavn (Sykes, 1957) samt påtvungne livsbetingelser kan dertil igangsætte en negativ tankeproces, hvor følelser som irritation og frustration gensidigt intensiverer hinanden. August forklarer: *"Man er meget begrænset, og vi bliver udsat for en masse stress og irritationer i løbet af dagligdagen både fra andre indsatte men også ansatte. Og der er ikke rigtig nogle outlets (...) vi stempler jo ikke ud og kommer væk fra fængslet. Vi sidder i det hele tiden, så det kan godt gå hen og blive meget betændt med tiden."*

Interviewene viser, at hundenes tilstedeværelse i fængslet eliminerer negative tanker og følelser. Andreas bemærker: *"Man er ikke sortseer på samme måde"*, og Asger fortæller, hvordan hunden hjælper efter svære oplevelser: *"Nogle gange, hvor man har haft et dårligt telefonopkald (...) så sidder hunden og venter på, at der sker noget. Man kan jo ikke lade være med at smile."* Alfred oplever, at hans humør ændres: *"Da jeg fik hund, sagde de, at jeg ikke kunne stoppe med at smile."* Effekten rækker ud over hundetrænerne. August har *"set afdelingen fuldstændig blomstre op"*, og Adrian beskriver, hvordan hundene *"giver smil og latter på gangen og liv"*. Bjørn oplever et *"boost på sit humør"*, og Bertil fortæller: *"Hvis man har haft en eller anden dag, hvor man har været lidt sur (...) når de der hvalpe kommer (...) man glemmer lidt det, der har været."* Caroline og Christina bekræfter, at hundene gør de indsatte *"langt mere udadvendte og livlige"*. Citaterne peger samlet på, at hundenes tilstedeværelse fremmer well-being og skaber en mere positiv og tryk atmosfære. Denne oplevelse af trivsel 'smil og latter på gangene', 'boost på sit humør') kan styrke indsattes evne til at håndtere fængslingens belastninger og understøtte personlig udvikling og menneskelig vækst (Tartarini, 2021).

Relationen med hunden beskrives også som en følelsesmæssig reciprocitet. Som instruktørerne udtaler: *"De [hundene] møder den indsatte, der hvor den indsatte er. De kan give ubetinget kærlighed."* Axel formulerer: *"Jeg sidder med dem, og får lidt kærlighed og giver lidt kærlighed."* Allan fortæller: *"Det giver en form for tryk og glæde (...) man er heller aldrig alene. Så når du bliver låst inde om aftenen, har du en lille ven der."* August pointerer: *"Hun blev nærmest en servicehund for mig. Hun blev min støtte. Hun vækkede mig om natten, hvis jeg havde mareridt. Hun var der hele tiden til at passe på mig samtidig med, at jeg trænede hende."* Benjamin supplerer: *"Det virker*

på min PTSD (...) den får mig til at slappe af oppe i hovedet, og jeg kan føle mig tryk (...) den behandler mig ikke skidt, fordi jeg har været et røvhul." Bertram fortæller om et skænderi med sin søster: "Der kommer hunden og sidder med mig og putter. Han kan mærke det (...) man kan ikke snakke med hunden, men man kan røre ved den. Selvom den ikke snakker til dig, prøver den at sige noget til dig." Clara fortæller om en indsat, der fik ansvar for en hvalp: "Han begyndte at sove igennem, fordi når han blev urolig om natten, så lagde hunden sig op på puden ved siden af ham. Så faldt han til ro. Han blev jo et nyt menneske." Tilsvarende oplevelse har hendes kollega Christian: "Vi har jo haft indsatte, der har haft posttraumatisk stress, der har fået en hund, hvor stressen aftog."

Disse udsagn viser, at relationen mellem hund og indsat er præget af omsorg og nærvær. Hunden bidrager aktivt til mental trivsel, dæmper uro og lindrer symptomer på PTSD. I nogle tilfælde beskrives relationen som transformerende eksempelvis, når en indsat omtales som et 'nyt menneske'. Flere internationale studier bekræfter, at hunde i fængsler yder følelsesmæssig støtte og fungerer som servicehunde for både trænere og medindsatte (Furst, 2007; Leonardi et al., 2017; Romero et al., 2018). Den følelsesmæssige støtte, som hundene tilbyder, beskrives i nogle tilfælde med metaforer, der peger på en lindrende effekt. En indsat i et amerikansk kvindefængsel udtrykker: "The dog program has helped erase the scar; it's like Aloe Vera" (Minton et al., 2015: 493). Sammenligningen med Aloe Vera indikerer, hvordan samværet med hunden kan opleves som en form for heling af psykiske mén og belastninger. I det følgende undersøges, hvordan denne udvikling kan relateres til tematikker som attitude, adfærd, selvbillede og identitet.

4.5. Personlig udvikling

Flere giver udtryk for, at hundetrænerne gennemgår personlig udvikling i takt med træningsforløbenes progression. Adam fremhæver forløbet som "en kæmpe læringsproces", der har gjort ham "rigtig klogere på mig selv". Balder forklarer: "Det giver en bekræftelse på, at man er god nok. Det vokser de jo med eller i opgaven". Caroline beskriver, at hundetrænerne "bliver en lille smule større". Udsagnene peger i retning af forandringer i deltagernes måde at forstå og forholde sig til sig selv og deres omverden på.

4.5.1. Attitude og adfærd

I et lukket fængselsmiljø indtager indsatte forskellige roller og positioner, hvor en barsk og følelseskold attitude ofte fungerer som både overlevelsesstrategi og markør for styrke (Haney, 2006; Minke, 2012). Denne facade udfordres imidlertid i samværet med hundene. Andreas beskriver, hvordan det har været svært at slippe mentaliteten om, at "man skal bare være sådan en følelseskold maskine", men at projektet har "hjulpet mig lidt til at slippe hele den der mentalitet". Anton uddyber, at det har været "en proces, der har hjulpet en med at finde tilbage til lidt blødere værdier og bare være lidt mere sig selv". Forandringen bemærkes også af pårørende: Andreas fortæller, at

hans far sagde: *"du er blevet helt blød"*, og Asger oplever tilsvarende, at *"man bløder lidt op"*. Denne ændring i attitude og følelsesmæssig tilgængelighed bemærkes ikke kun af deltagerne selv, men også af medindsatte og ansatte. Bertil fremhæver, at man ser *"sårbare sider, og den giver de til hundene"*, mens Christian understreger, at *"selv de hårdeste kan blive bløde"*. Camilla beskriver, hvordan tidligere hårdkogte indsatte viser omsorg og taler til hundene i *"bimssprog"*, hvilket vidner om en ændret omgangsform og nuancerede følelsesudtryk. Den ændrede adfærd smitter også af på medindsatte. Balder bemærker, at man i samspillet med hundene bruger et stemmeleje, *"vi jo ikke hører nogen være i"*, og at *"man har jo paraderne nede, når det er en hund"*. Sproget ændres desuden i indsattes omtale af hinanden. Asger fortæller: *"Man vil jo gerne have, at ens kollega gør et godt arbejde"*. Betegnelsen 'kollega' markerer et skifte i sproget, hvor indsatte positionerer hinanden som samarbejdspartnere i et arbejdsfællesskab fremfor i den institutionelle rolle som indsat.

Institutionalisering opstår, når en person placeres i en total institution, hvor døgnets aktiviteter som arbejde, fritid og søvn er underlagt faste rutiner og administreres af personalet (Goffman, 1967 [1961]). Over tid kan dette føre til en tilpasning, der svækker evnen til at fungere uden for institutionens rammer. Andreas beskriver, hvordan man i fængslet *"bliver virkelig skadet rutinemæssigt"*, fordi alt er forudsigeligt og styret. Hundeprojektet bryder med denne struktur. Adrian forklarer, at *"mine rutiner er lige til at putte i skraldespanden"*, og Andreas oplever, at det *"kassemenneske man egentlig bliver"*, gradvist forsvinder. Han beskriver en hverdag med hundene, hvor man bliver *"lidt mere dynamisk"*. Anton tilføjer, at man bliver *"meget mere fleksibel"*, og Alex betegner projektet som *"et godt resocialiseringsprojekt"* som *"man lærer fucking meget af"*.

Hundeprogrammets aktiviteter bryder således med de institutionsprægede rutiner og tildeler deltagerne et konkret ansvar, der kræver fleksibilitet og nærvær. Dette kan bidrage til at modvirke institutionalisering og styrke deltageres handleberedskab i mødet med livet uden for fængslet. I det følgende rettes fokus mod en anden mulig barriere for mødet med det omgivende samfund: det selvbillede og den oplevelse af stigmatisering, som mange indsatte bærer med sig.

4.5.2. Selvbillede og identitet

Indsattes oplevelse af stigmatisering kan forstås som en internalisering af samfundets opfattelse af dem som afvigende med negative forventninger til deres adfærd (Goffman 2009 [1963]). Andreas beskriver, hvordan mistillid præger hverdagen: *"Mistanken om at man enten smugler stoffer (...) den har jo været overført på os."* Han oplever, at dette hænger sammen med et menneskesyn, hvor nogle ansatte har *"svært ved at danne relationer til os."* August peger på, hvordan negative selvbilleder kan være dybt forankrede: *"Hele livet har jeg fået at vide, at 'du er dum og uduelig' (...) så i stedet for at*

man bare er en dum indsat, så er du lige pludselig et menneske, der har en hund og passer godt på den." Disse udsagn vidner om, hvordan deltagelse i hundeprogrammet kan skabe en forskydning i selvforståelsen og åbne for nye sociale positioner. Alexander udtrykker, hvordan denne forandring kan være motiverende: "Det giver måske blod på tanden til at komme ud og ikke vende tilbage til kriminaliteten." Han fremhæver betydningen af anerkendelse: "Det er måske det klap på skulderen, man aldrig fik."

Flere indsatte oplever hundetræningen som meningsfuld, ikke blot fordi den skaber struktur og ansvar, men fordi arbejdet har et formål, der rækker ud over fængslets mure. Hunden skal på sigt hjælpe sårbare borgere, og dette giver de indsatte mulighed for at bidrage positivt til samfundet. Alexander udtrykker: "Man bliver lidt stolt og rørt over, at det arbejde, man lægger i ens hund, gavner en anden, så de kan have et bedre liv." Andreas tilføjer: "Vi kan jo ikke betale af på de erstatningsting, vi har gjort mod de mennesker, som vi har gjort ondt (...) så bliver jeg jo også nødt til at give et eller andet tilbage." Asger og Alfred fremhæver tilsvarende, at det at hjælpe et andet menneske "gør også et eller andet ved en" og kan "gøre samvittigheden lidt ren."

Deltagernes ønske om at gøre godt og skabe mening kan forstås i lyset af Marunas teori om *redemption scripts*, hvor personer, der ophører med at begå kriminalitet, rekonstruerer deres livshistorie som en fortælling om forandring og genoprejsning. Ifølge Maruna (2001) består denne fortælling af tre centrale elementer: en forestilling om et grundlæggende godt selv (core self), adskilt fra den kriminelle fortid; en oplevelse af kontrol og håb for fremtiden (agency); samt generativitet – ønsket om at give noget tilbage til samfundet som nøgle til rehabilitering og identitetsforandring (Maruna, 2001; Maruna & LeBel, 2015). Netop generativitet fremstår som en drivkraft i hundetrænerenes fortællinger. Ved at opdrætte servicehunde til sårbare medmennesker får indsatte mulighed for at bidrage positivt til samfundet og skabe noget, der rækker ud over dem selv. Denne hjælpeadfærd sender samtidig et signal til omverdenen om, at individet er værdifuldt og har potentiale for positiv forandring. Deltagelse i meningsfulde og altruistiske aktiviteter med et socialt formål kan således give indsatte mulighed for at genforhandle deres identitet og demonstrere deres værdi (Maruna et al., 2004; Toch, 2000). Det handler ikke blot om at tilegne sig nye færdigheder, men om at indgå i en narrativ transformation, hvor man, som August formulerer det, ikke længere blot er "en dum indsat", men et menneske, der tager ansvar og gør en forskel.

I tilfældet med "Hunde bag tremmer" er generativiteten bogstavelig: hunden skal gives tilbage til samfundet. Denne afsked er følelsesmæssigt krævende. Andreas fortæller: "Ej man bliver jo ked af det (...) tårerne trillede ned ad kinderne på mig, da jeg skulle aflevere den." August tilføjer: "Jeg savner hende stadigvæk den dag i dag (...) jeg tænker stadig på hende næsten dagligt." For at lindre processen giver instruktørerne løbende tilbagemeldinger om hundens nye liv og viser fotos af hunden i de nye omgivelser mv. (feltnote). I de situationer betyder det meget, at hundetræneren ved,

at hunden i det nye liv skal bistå et sårbart menneske. Som Alfred forklarer: *"Det gør mig glad at vide at jeg hjælper et andet menneske."* Den sorg, der er forbundet med afskeden, bliver dermed ophævet af den psykologiske oplevelse af, at den indsatte har fungeret som hjælper for et andet menneske.

På baggrund af analysen tyder det således på, at hundeprogrammet ikke blot skaber trivsel og struktur, men også åbner for narrativ og identitetsmæssig omfortolkning. Deltagerne får mulighed for at indskrive sig i en fortælling, hvor de fremstår som ansvarlige og omsorgsfulde individer med håb for fremtiden og en mulighed for at gøre godt igen.

Denne artikel er tildelt
en CC-BY 4.0 licens

5. Konklusion og diskussion

På baggrund af 28 kvalitative interviews og observationer i Søbysøgård Fængsel er det undersøgt, hvordan indsatte og ansatte oplever beskæftigelsesprojektet "Hunde bag tremmer", samt hvilken betydning programmet har for både de indsatte og fængslets opholdsmiljø. Analysen har identificeret seks centrale temaer: normalisering, ansvar, tillid, mentalt velvære, personlig udvikling og generativitet. Ifølge indsatte og ansatte fremgår det, at programmet bidrager til en mere hjemlig og normaliseret hverdag i fængslet. Indsatte, der får ansvar for hunde, udvikler øget ansvarsfølelse, selvtillid og selvdisciplin, hvilket understøtter personlig udvikling og ansvarlighed. De indsatte fortæller, at det at blive betroet ansvar opleves som en anerkendelse af deres menneskelige værdi, og hundenes tilstedeværelse muliggør følelsesmæssig støtte og omsorg. Dette kan reducere stress, styrker relationer og bidrage til et forbedret mentalt velvære samt en mere positiv atmosfære, hvilket kan modvirke den følelsesmæssige forråelse, der ofte præger fængselslivet. Denne undersøgelse giver grundlag for at håbe, at programmet indeholder potentiale til at fremme positive ændringer og derved imødegå centrale aspekter af prisonisering. Programmet tilbyder beskæftigelse og læringsmuligheder, der opleves som meningsfulde og derved muligvis kan styrke deltagerens selvtillid og tro på fremtiden.

Udvælgelsen af deltagere til programmet sker typisk blandt indsatte, der vurderes som stabile og samarbejdsvillige, hvilket rejser spørgsmål om programmets rækkevidde og generaliserbarhed. Denne selektion udelukker de mest sårbare indsatte og begrænser muligheden for at vurdere effekten på den bredere fængselspopulation. Deltagerens egne fortællinger peger dog på, at programmet kan understøtte en bevægelse hen mod et liv uden kriminalitet, idet flere beskriver konkrete ændringer i adfærd og selvforståelse. Dette indikerer et udviklingspotentiale, som med fordel kan undersøges nærmere f.eks. gennem inddragelse af mere varierede deltagergrupper. Det bør samtidig fremhæves, at betegnelsen "ressourcestærk" i en fængselskontekst er relativ; selv velfungerende indsatte har ofte erfaringer med sociale

anbringelser, begrænset skolegang, misbrug, gentagne fængselsophold og symptomer på PTSD som følge af et liv præget af belastninger.

Deltagernes samarbejde med fængselspersonalet udgør et brud med det gængse fængselskodeks, hvor loyalitet blandt indsatte typisk indebærer afstand til personalet. Denne adfærdsændring kan forstås i lyset af begrebet ressourcebaserede indsatser og generative aktiviteter, hvor fængselssystemet anerkender indsatte som individer med værdi, kompetencer og udviklingspotentiale (Maruna & LeBel, 2014).

Meget tyder på, at det at træne servicehunde til sårbare medborgere kan betragtes som en generativ aktivitet, der giver deltagerne mulighed for konkret at bidrage til samfundet. Denne form for meningsfuld indsats synes at kunne understøtte en positiv identitetsforandring væk fra en kriminel selvforståelse og dermed bidrage til en vellykket reintegration i overgangen fra fængsel til samfund.

Tak

En stor tak til indsatte og ansatte samt instruktører fra Servicehundekademiet for at dele deres viden om projekt "Hunde bag tremmer". Også en stor tak til studentermedhjælper Siw Oliva Nilsson, der har bidraget med indsamling af data og transskriptioner af interviews. Dette forskningsprojekt er støttet af midler fra Ulla Bondesons stiftelse under projekttitel "How Puppy Training Supports Prisoners' Rehabilitation."

Kontaktoplysninger

Linda Kjær Minke: lk@sam.sdu.dk

Litteratur

- Adler, P. A. & Adler, P. (1994). Observational techniques. Denzin, N.K & Lincoln, Y.S [ed]: *Handbook of qualitative research*. Sage, Thousand Oaks.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Clausen, S. (2013). *Fængslet ta'r (stadig) de sidste: Afsonere i Kriminalforsorgens institutioner 2011 vs. 1999*. Direktoratet for Kriminalforsorgen.
- Clemmer, D. (1958 [1940]). *The Prison Community*, Holt, Reinhardt and Winston, New York.
- Cooke, B. J., & Farrington, D. P. (2016). The Effectiveness of Dog-Training Programs in Prison: A Systematic Review and Meta-Analysis of the Literature. *The Prison Journal*, 96(6), 854-876. <https://doi.org/10.1177/0032885516671919>
- Danmarks statistik (2024). *Nyt fra Danmarks statistik*, 7. november 2024. <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=49883> Senest tilgået den 21. september 2025.
- Duindam, H. M., Asscher, J. J., Hoeve, M., Stams, G. J. J. M., & Creemers, H. E. (2020). Are We Barking Up the Right Tree? A Meta-Analysis on the Effectiveness of Prison-Based Dog Programs. *Criminal Justice and Behavior*, 47(6), 749-767. <https://doi.org/10.1177/0093854820909875>
- Engbo, H.J. (2025). *Straffuldbyrdsesret – fængsel og forvaring*. DJØF Forlag. København.

Denne artikel er tildelt
en CC-BY 4.0 licens

- Fournier, A. K. (2016). Pen pals: An examination of human-animal interaction as an outlet for healthy masculinity in prison. In C. Blazina & L. R. Kogan (Eds.). *Men and their dogs: A new understanding of man's best friend*, 175-194. Springer International Publishing/ Springer Nature. https://doi.org/10.1007/978-3-319-30097-9_9
- Furst, G. (2019). The Empirical Evidence Supporting Dog Training Programs for Incarcerated People. Jalongo, M.R. (ed.) (2019). *Prison Dog Programs Renewal and Rehabilitation in Correctional Facilities*. Springer Nature, Switzerland, 17-36. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-25618-0>
- Furst, G. (2007). Without words to get in the way: Symbolic interaction in prison-based animal programs. *Qualitative Sociology Review Vol. III* (1), 96-109. <https://doi.org/10.18778/1733-8077.3.1.07>
- Flynn, E.; Combs, K.M.; Gandenberger, J.; Tedeschi, P. & Morris, K.N. (2019). Measuring the Psychological Impacts of Prison-Based Dog Training Programs and In-Prison Outcomes for Inmates
The Prison Journal 100 (2), 1-16, <https://doi.org/10.1177/0032885519894657>
- Goffman, E. (2009 [1963]). *Stigma – om afvigerens sociale identitet*. Samfundslitteratur. København.
- Goffman, E. (1967 [1961]). *Anstalt og Menneske*. Jørgen Paludans Forlag. København,
- Han, T. M., Flynn, E., Winchell, J., Gould, E., Gandenberger, J., Barattin, D., Tedeschi, P., & Morris, K. N. (2018). *Prison-based dog training programs: Standard protocol*. Denver: Institute for Human-Animal Connection.US. <https://www.wellbeingintlstudiesrepository.org/anitobe/2/> Senest tilgået den 21. september 2025.
- Henningsen, N. L. & Minke, L.K. (2025). Metoder i Kriminologi og Retssociologi. *Juraens verden: Metoder, retskilder og discipliner*. Hamer, C. R.; Schaumburg-Müller, Kjær, M. S. (red.). København: Djøf Forlag, 373-403.
- Jacobsen, B.; Tanggaard, L., Brinkmann, S. (2020). Fænomenologi. Brinkmann, S & Tanggaard, L.(red). *Kvalitative metoder – en grundbog*. Hans Reitzels Forlag. København.
- Jalongo, M.R. (ed.) (2019). *Prison Dog Programs Renewal and Rehabilitation in Correctional Facilities*. Springer Nature, Switzerland. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-25618-0>
- Johannesen, A. (2012). "Menneskets beste venn" *Soning med hund i norske fengsler*. Masteroppgave i spesialpedagogikk ved Det utdanningsvitenskapelige fakultet, Institutt for spesialpedagogikk Universitetet i Oslo.
- Kriminalforsorgen. Koncern sikkerhed. (2021). *Placering af indsatte med bandetilknytning i kriminalforsorgens Institutioner*. Sagsnr. 21-76-0001.
- Kriminalforsorgen (1993). *Kriminalforsorgens principprogram*. Kriminalforsorgen.
- Kriminalforsorgen Syddanmark (2019). *Pilotprojekt – Servicehvalpe trænes bag murene*. Internt notat af 7. oktober 2019.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview. Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. Hans Reitzels Forlag. København.
- Larsen, B. Ø., Larsen, K. S., & Berger, N. P. (2024). High- or low-risk prisoner, high- or low-risk ex-offender? Assessing the predictive validity of the level of service/risk-need-responsivity (LS/RNR) instrument among different subgroups of Danish prisoners. *European Journal of Criminology*, 0 (0). <https://doi.org/10.1177/14773708241276587>
- LBK (Lovbekendtgørelse) 201 af 28 februar 2023. *Straffuldbyrdelsesloven*.
- Leonardi, R. J., Buchanan-Smith, H. M., McIvor, G., & Vick, S. J. (2017). "You Think You're Helping Them, But They're Helping You Too": Experiences of Scottish Male Young Offenders Participating in a Dog Training Program. *International journal of environmental research and public health*, 14(8), 945. <https://doi.org/10.3390/ijerph14080945>
- Lund, T. B., & Sandøe, P. (2021). *Resultater fra undersøgelse af danskernes hold af og tilknytning til kæle- og hobbydyr gennemført i 2021*. Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet. IFRO Dokumentation Nr. 2021/5.

Denne artikel er tildelt
en CC-BY 4.0 licens

- Maruna, S. (2001). *Making good: How ex-convicts reform and rebuild their lives*. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10430-000>
- Maruna, S., LeBel, T. P., & Lanier, C. S. (2004). Generativity behind bars: Some "redemptive truth" about prison society. In E. de St. Aubin, D. P. McAdams, & T.-C. Kim (Eds.), *The generative society: Caring for future generations*, 131-151. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10622-009>
- Maruna, S. & LeBel, T.P. (2015). Strengths-based restorative approaches to reentry: the evolution of creative restitution, reintegration and destigmatization. In Ronel, N. & Segev, D. (Eds.), *Positive Criminology*, 65-84. Routledge Frontiers of Criminal Justice. London.
- Mercer, J., Williams Davies, E., Cook, M.; Bowes, N.J. (2022). I feel happier in myself with the dogs: the perceived impact of a prison animal programme for well-being. *The Journal of Forensic Practice*, 24 (2), 81-94. <https://doi.org/10.1108/JFP-11-2021-0057>
- Mercer, J., Gibson, K., & Clayton, D. (2015). The therapeutic potential of a prison-based animal programme in the UK. *Journal of Forensic Practice*, 17(1), 43-54. <https://doi.org/10.1108/JFP-09-2014-0031>
- Meyer, M. N. (2018). Practical Tips for Ethical Data Sharing. *Advances in Methods and Practices in Psychological Science* 1 (1), 131-144. <https://doi.org/10.1177/2515245917747656>.
- Minke, L. K. (2017). Normalization, Social Bonding, and Emotional Support: A Dog's Effect within a Prison Workshop for Women. *Anthrozoos*, 30 (3), 387-395. <https://doi.org/10.1080/08927936.2017.1311065>
- Minke, L.K. & Birkmose, S. (2016). *Evaluering af afdeling H, Statsfængslet på Søbysøgård*. Rapporter vedrørende forskningspuljen. Justitsministeriets forskningskontor. <https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2016/Unders%C3%B8gelse%20af%20nyetableret%20lukket%20f%C3%A6ngselsafdeling.pdf> Senest tilgået den 21. september 2025.
- Minke, L.K. (2012). *Fængslets indre liv*. DJØF Forlag. København.
- Minton, C. A., Perez, P. R., & Miller, K. (2015). Voices from Behind Prison Walls: The Impact of Training Service Dogs on Women in Prison. *Society & Animals*, 23(5), 484-501. <https://doi.org/10.1163/15685306-12341379>
- Romero, J. E., Cepeda, J., Quinn, P., & Underwood, S. C. (2018). Prisoner rehabilitation through animal-assisted activities in Argentina: the Huellas de Esperanza Prison Dog Programme. Resocialización de personas privadas de libertad a través de actividades con animales en Argentina: el programa "Huellas de Esperanza". *Revue scientifique et technique (International Office of Epizootics)*, 37(1), 171-180. <https://doi.org/10.20506/rst.37.1.2750>
- Servicehundeadakademiet (u.å). *Servicehundeadaspirantens betydning for indsatte i Søbysøgård Fængsel*. <https://www.servicehundeadakademiet.dk/resocialisering/> Senest tilgået den 21. september 2025.
- Spradley, James (1980). *Participant Observation*. Holt, Rineholt and Winston, USA.
- Sykes, G. M. (1958). *The Society of Captives. A Study of a Maximum Security Prison*. Princeton University Press, USA.
- Szulewicz, T. (2020). Deltagerobservation. Brinkmann, S & Tanggaard, L.(red). *Kvalitative metoder – en grundbog*. Hans Reitzels Forlag. København.
- Tartarini, F., (2021). Prisoners' rehabilitation and wellbeing: a psychosocial perspective. In *A Modern Guide to Wellbeing Research*, 110-128. Edward Elgar Publishing. UK.
- Toch, H. (2000). Altruistic Activity as Correctional Treatment. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 44(3), 270-278. <https://doi.org/10.1177/0306624X00443002>
- Turner, W. (2007). The experiences of offenders in a prison canine program. *Federal Probation*, 71(1), 38-43.
- van Wormer, J., Kigerl, A., & Hamilton, Z. (2017). Digging deeper: Exploring the value of prison-based dog handler programs. *The Prison Journal*, 97(4), 520-538. <https://doi.org/10.1177/0032885517712481>

- Waite, S. (2024). Mapping the Landscape of Trust: Towards a Typology in the Context of the Prison. *Prison Service Journal*, 275, 3.
- Wright, B.; Jalongo, M.R.; Guy, T. (2019). Screening and Selection Inmates for Program Participation. M.R. (ed.) (2019). *Prison Dog Programs Renewal and Rehabilitation in Correctional Facilities*. Springer Nature, Switzerland, 123-142. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-25618-0>

Denne artikel er tildelt
en CC-BY 4.0 licens